Imitált jelenségek: Still, MODEM

A Still – Fotográfia a múzeumban a fontosabb kortárs tendenciákra koncentrálva, a tematikát tekintve meglehetősen kötetlenül avatja be a látogatót a jelenkori fotóművészet önreflexív világába.

2013-08-13

A *Still* nem külön-külön, térbelien elkülönített egységek mentén világít rá a jelenkori fotográfia által előtérbe helyezett kérdésekre, hanem éppen az egymásba érő, egymást idéző, nem egyszer a tárlat későbbi pontján is újra előkerülő részproblémák határozzák meg, és teszik egymással kölcsönhatásba lépve még érdekesebbé a kiállított képeket, s olykor még a videókat is. Az anyag angol címe egyszerre utal tehát erre a visszatérésre, a kiállításon való előrehaladás közben „még mindig" jelenlévő, újraaktualizálódó témákra vagy technikákra; az „állókép", „képkocka" értelmével a fotózás alaptulajdonságára; továbbá a „csend", „nyugalom" jelentéssel arra a törvényszerű hallgatásra, amit a fotó médiuma magában hordoz. A Magyar Nemzeti Galéria (MNG) nemrég zajlott *Magyar fotóművészet az új évezredben* című tárlatához hasonlóan a *Still* is meglehetősen sokféle részterületet mozgósít, a nagy ívű debreceni kiállítást mégis egybefogja a problémakörök egymásba ágyazódása, egy a tárlaton kiemelten hangsúlyos és rendkívül termékeny megközelítés nyomán pedig értelmezhetővé válnak az anyag legizgalmasabb munkái.

A fotográfia kapcsán korábban evidensnek gondolt – a tömegmédia által elterjesztett – dokumentáló és reprezentáló funkció hitelességét bizonytalanítják el azok a különösen izgalmas művek, amelyek makettek és egyéb eszközök segítségével, műtermi keretek közt létrehívott áltájakat és imitált természeti jelenségeket mutatnak be. Sonja Braas *Lávafolyam* (2005) és *Tornádó* (2005) című fotóinak nagyméretű printjei például megtévesztő pontossággal idézik fel az emberi közösségeket kiszolgáltatottá tevő katasztrófajelenségeket. A természeti tér illúzióját szintén felkeltik Szabó Dezső képei, amelyek a *Magasfeszültség* (2012) című sorozat darabjaiként műtermi körülmények közt generált villámokat rögzítenek. A *Still*en kiállított print is arról tanúskodik, hogy a projekt keretében született képek nemzetközi mezőnyben is megállnák a helyüket.

Szegedy-Maszák Zoltán, Hardver tekintetében, 2012, lentakuláris printek. Fotó: MODEM

James Casebere *Wichita Falls* (2001) című fotója szintén erre a típusú szimulációra épít, de már egy mesterséges, ember által épített közeget, s nem pedig valamiféle természeti tájat idéz fel. A kép hatását erősíti, hogy a belülről rögzített tér padlóját az épület szintjeit visszatükröző, fodrozódó víz borítja el. Ezzel szemben Stephan Huber *Ragyogás* (2004) című diaképei szürreálisan figurázzák ki saját áldokumentarista voltukat, hiszen a fotók havas hegységet idéző, társasházzal díszített oroszkrém tortatájai mögött előtűnnek a műterem megvilágítatlan részletei is.

Ősz Gábor *Tautológia 08* című fotója a tér mesterséges projekciók általi kiterjesztésével, a falak vizuális felnyitásával, látszat-labirintusrendszerré alakításával kacsolódnak – sajátos metafizikai érzékenységgel – a dimenziók közötti átjárhatóság kérdésköréhez. Szegedy-Maszák Zoltán *Hardver tekintetében* (2012) című sorozatának többszörös expozícióval készült, lentikuláris fotói pedig egy régen a gyermekjáték-kultúrában divatos technikát használnak fel újra érzékletesen: az egymásba játszatott térhatású képek régi tárgyai váltakozva tűnnek elő és át egymáson a fotók előtti mozgásunk következtében.

Szacsva y Pál: Reprojekció XVI és XXXV, 2000 és 2002, kasírozott nyomatok. Fotó: MODEM

Szacsva y Pál *Reprojekció*-sorozatának kasírozott nyomatai újrahasznosítják, amire a barlangrajzok ősművészei elsőként figyeltek fel, hogy a hordozó felület adta lehetőségek a művészi alkotás létrehozását is meghatározhatják. Ahogy a barlangfestők a sziklafalak egyenetlenségeit, Szacsva y úgy használja fel a saját lakás rendezetlenségéből fakadó felületek jelentéslétesítő erejét a diaképekkel való megvilágítás során. A végeredmény egy-egy sötét térrész színes formákkal áthatott rögzítése egy kétdimenziós fotó formájában, amely képes egybeolvasztani akár a barokk freskók és a szárítón lógó ruhadarabok világát is. Birkás Ákos *Kép és néző* (1977–79) című sorozatai valamint Kelemen Károly fotói (1979) megmutatják, hogy az elmozdulások, fény-árnyékhatásokkal egymásra játszott képfelületek, valamint a testekre vetített projekciók már a fekete-fehér kísérleti fotográfia számára is fontos kísérleti terepül szolgáltak.

Sok, a kiállításon kevésbé indokoltan jelenlévő videótól eltérően Koronczi Endre négycsatornás videoinstallációja, a *Megállított... tűz, víz, föld, levegő* (2008–09) valóban a fotográfia csendjét értelmezi újra a mozgóképiség segítségével. Koronczi pillanatnyi vagy folytonosan változó dolgokat – vízesést, tűzijátékot, forgalmat – fixál a filmképen, miközben minden más jelenség a linearitás időbeli rendje szerint áramlik tovább a négy párhuzamosan futó filmen. Figyelemre méltóak Áfrány Gábor munkái is, aki a fotográfiakészítés mindennapivá lett kulturális gyakorlatára reagálva nem új fotókat mutat be *Photo Recycling* (2012) című sorozatán, hanem végtelenül apró részleteket nagyít fel már meglévő képekből, így hozva létre színes foltokból álló, egészen dekoratív, festői hatású műveket.

A tradicionális képi reprezentációk eszköztárának és kompozíciós eljárásainak újrafelfedezése és friss mediális körülményekhez igazodó alkalmazása tehát számtalan lehetőséget hordoz, amiből a Modembe ellátogatva a most említettektől jóval többet ismerhetünk meg. A kortárs fotóművészet egyre nagyobb szerepet tölt be az európai műtárgypiacon is, a nyomtatás, az igazán monumentális printek előállítása, biztonságos szállítása és tárolása – amely a fotók

kvázi restaurálhatatlansága miatt különösen fontos lenne – azonban pénz kérdése is, épp ezért ezen a téren a közép-európai kiállítás-kultúra még meglehetősen gyerekcipőben jár.

Szacsva y Pál: Reprojekció XXXV, 2002, C-print, műanyagra kasírozva

Sonja Braas: Tornado, 672x891

James Casebere: Wichita Falls, 2001, digitális kromogén print

Still. - Kiállító művészek: ***Áfrány*** *Gábor –* ***Birkás*** *Ákos – Viktoria* ***Binschtok*** *– Sonja* ***Braas*** *– Elina* ***Brotherus*** *– James* ***Casebere*** *– Kyungwoo* ***Chun*** *– David* ***Claerbout*** *–* ***Csontó*** *Lajos –* ***Csoszó*** *Gabriella – Rineke* ***Dijkstra*** *– Desiree* ***Dolron*** *– Olafur* ***Eliasson*** *–* ***Eperjesi*** *Ágnes –* ***Erdély*** *Miklós –* ***Esterházy*** *Marcell –* ***Fabricius*** *Anna –* ***Gerhes*** *Gábor –* John ***Goto*** *–* ***Gyenis*** *Tibor –* ***Halász*** *Károly – Candida* ***Höfer*** *– Stephan* ***Huber*** *–* ***IRWIN*** *–* ***Kelemen****Károly –* ***Khoór*** *Lilla –* ***Koronczi*** *Endre –* ***Kovács*** *Endre –* ***László*** *Gergely –* ***Németh*** *Hajnal –* ***Ősz*** *Gábor – Joao* ***Penalva*** *–* ***Puklus*** *Péter – Alexandra* ***Ranner*** *– Evelyn* ***Richter*** *– Thomas* ***Ruff*** *–* ***Sarkantyú*** *Illés –* ***Szabó Benke*** *Róbert –* ***Szabó*** *Dezső –* ***Szacsva y*** *Pál –* ***Szász*** *Lilla –* ***Szegedy-Maszák*** *Zoltán*

Kurátor: Perenyei Mónika. Debrecen, MODEM, október 6-ig.

Szerző: Áfra János